

MOZARTS WIEN

TIL FOTS GJENNOM HISTORIEN

Ruten gjennom Mozarts Wien er på knapt 4 kilometer og går gjennom den gamle bykjernen. Turen kan utvides med ekstraturer til Schloss Schönbrunn seks kilometer fra sentrum og Mozarts grav, omtrent 4,5 kilometer øst for Haus der Musik.

1 DEN TYSKE ORDENS HUS

Adresse: Singerstrasse 7 • www.deutscher-orden.at

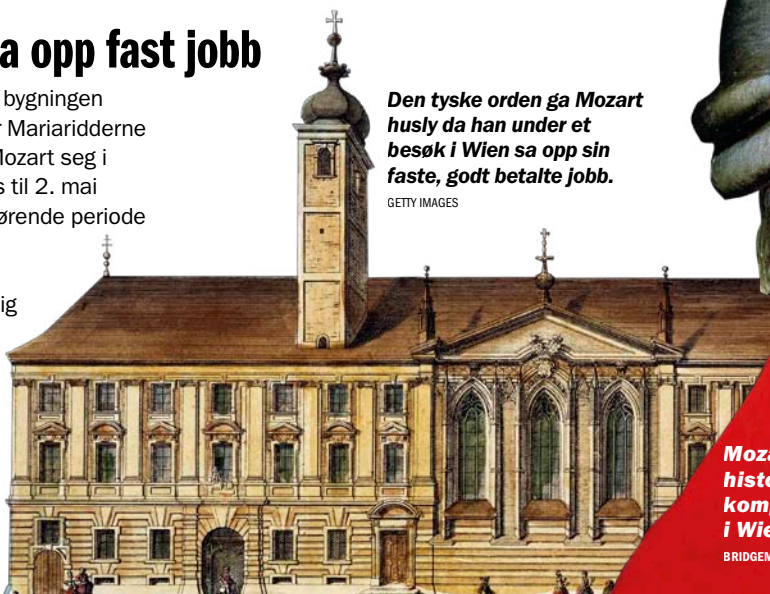
Komponisten sa opp fast jobb

Spaserturen begynner ved bygningen der Den tyske orden – eller Mariaridderne – holder til. Her oppholdt Mozart seg i bare 45 dager fra 18. mars til 2. mai 1781. Men det var en avgjørende periode i livet hans.

Den 25 år gamle komponisten bodde egentlig fremdeles i fødebyen Salzburg, og hadde en trygg og godt betalt jobb som hoffkomponist for erkebiskopen Colloredo. Det var en drømmejobb for mange av ▶

Den tyske orden ga Mozart husly da han under et besøk i Wien sa opp sin faste, godt betalte jobb.

GETTY IMAGES

Mozart er en av historiens viktigste komponister. Han bodde i Wien til sin død.

BRIDGEMAN/AGK IMAGES

1 Komponisten sa opp fast jobb

Fortsettelse

► samtidens komponister, som kjempet hardt for å tjene til livets opphold. Men Mozart hadde langt større ambisjoner. For ham var jobben en kunstnerisk lenke, og mange tidligere besøk i Wien hadde overbevist ham om at musikkens hovedstad var den eneste byen i verden hvor han virkelig kunne utvikle talentet sitt. Da han røk uklar med arbeidsgiveren, sa han opp på stedet.

Skiftet fra fast ansatt til selvstendig var risikabelt, men Mozart var sikker på at det var det riktige å gjøre. Han hadde spilt klaver siden han var tre år, komponert siden han var seks, og turnert Europa på kryss og tvers siden han var sju. Med det nye karrierevalget var

vidunderbarhet for alvor blitt voksen. Nå måtte han bevise at han kunne oppnå suksess.

Han ga en rekke konserter mens han bodde i Den tyske ordens hus. Går man gjennom porten til gårdsplassen og tar til høyre, kan man ta en titt ned i den vesle salen i kjelleren. Her spilte Mozart, og her blir det iblant holdt konserter.

EBBE RASCH

I den intime konsertsalen i kjelleren spilte Mozart flere mindre konserter.

📍 Neste stopp Mozarts første hjem 400 meter

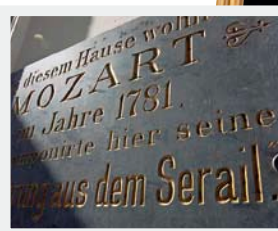
2 MOZARTS FØRSTE HJEM

Adresse: Milchgasse 1

Husvertens datter ble Mozarts kone

Etter oppholdet hos Den tyske orden leide Mozart et værelse hos enkefru Weber, som hadde tre døtre, hvorav Mozart alt kjente den ene, Aloysia. De hadde møtt hverandre noen år før, og komponisten var blitt forelsket. Men romansen deres utviklet seg ikke, og Aloysia hadde giftet seg med maleren Joseph Lange. Lange begynte å male et portrett av Mozart da komponisten hadde flyttet inn hos Weber, og Mozart forelsket seg snart i Aloysias yngre søster, Constanze.

Mens han bodde hos Weber, skrev Mozart syngespillet «Bortførelsen fra Seraillet», om Belmonte som vil befri sin elskede Konstanze fra fangenskap i et tyrkisk palass. Verket ble en stor suksess, og det innbrakte den lutfattige komponisten nok penger til at han fikk råd til å gifte seg med sin elskede Constanze.

Mozart skrev et syngespill hos fru Weber.

EBBE RASCH

BRIDGEMAN

Mozarts svoger, Joseph Lange, malte et uferdig portrett av komponisten.

📍 Neste stopp Stephansdomen 200 meter

3 STEPHANSDOMEN

Adresse: Stephansplatz 1 • www.stephansdom.at

Bare to av Mozarts barn vokste opp

Den 4. august 1782 giftet Mozart seg med Constanze Weber under en beskjeden seremoni i Wiens store domkirke, Stephansdomen. Ekteskapet varte til komponistens død ni år senere, og Constanze fødte hele seks barn i løpet av bare åtte år. Bare to av dem vokste opp: Karl og Franz.

De mange graviditetene svekket Constanzes helse, og da mannen døde, etterlot han henne en stor gjeld. For å tjene penger arrangerte hun konserter, ga ut noter og skrev på en Mozart-biografi. I

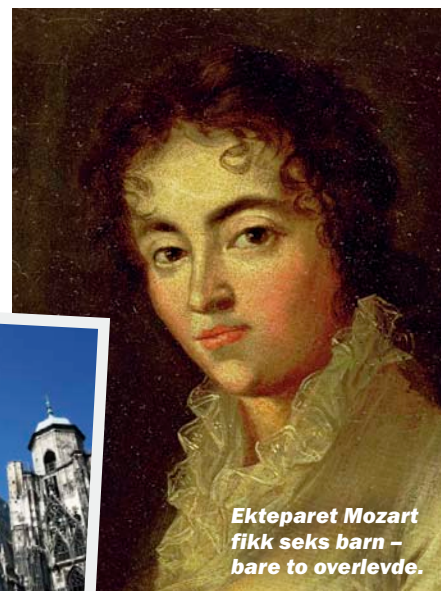
1798 møtte hun den danske diplomaten Georg N. Nissen. De to ble gift, flyttet til København og siden til Salzburg, der Constanze døde i 1842.

Domkirken var rammen om Mozarts bryllup i august 1782.

EBBE RASCH

📍 Neste stopp Mozarthaus 300 meter

Ekteparet Mozart fikk seks barn – bare to overlevde.

BRIDGEMAN

MOZARTHAUS WIEN

Adresse: Domgasse 5 • www.mozarthausvienna.at

Luksusleilighet er museum

På bare ti år rakk Mozart å bo på elleve ulike adresser i Wien. Leiligheten i andre etasje i Domgasse var den fornemste. Familien Mozart flyttet inn i 1784, på toppen av karrieren, og her skrev han flere hovedverk – blant annet operaen «Figaros bryllup». Han komponerte ofte bestillingsverk, og Mozart var rask til å skrive ned komposisjonene sine, så forretningen hans var rimelig innbringende. Dessuten hadde han privatelever, spilte mange konserter, solgte noter, og medlemskapet i frimurerordenen ga ham et stort kontaktnett av potensielle kunder.

I bygningen er det i dag museum, kafé og konsertsal.

Medlemskapet i frimurerordenen ga Mozart rike kunder.

POLIFOTO/CORBIS

Neste stopp Jahn-konsertsalen 400 meter

JAHN-KONSERTSALEN – NÅ CAFE FRAUENHUBER

Adresse: Himmelpfortgasse 6 • <http://cafe-frauenhuber.at>

Konsertkalenderen var full

Siden han var tre år gammel hadde Mozart spilt tusenvis av konserter, og også i Wien var kalenderen tettepakket med oppdrag. Hvert år var det godt besøk på urfremføringene av tre eller fire nye klaverkonserter, med ham selv som solist. Innimellom spilte han en rekke mindre konserter i private hjem og forskjellige små saler. De mange arrangementene ga en anselig inntekt, men var heller ikke uten omkostninger. Som regel måtte Mozart selv sørge for å få klaveret sitt fraktet fra hjemmet til kveldens konsertsted, og en periode eide han selv en vogn med kusk som kunne sørge for transporten.

Den luksusen hadde han imidlertid ikke råd til i det lange løp. Familien hadde både tjenestefolk og dyre vaner, så selv om Mozart var en av tidens aller største musikkstjerner, slet han med dårlig økonomi gjennom stort sett hele sin karriere.

Den 4. mars 1791 spilte Mozart sin siste offentlige konsert. Det foregikk foran 400 tilhørere i Jahn-konsert-salen, som lå i bygget der den tradisjonsrike Cafe Frauenhuber har holdt til siden 1824.

Neste stopp Familiens siste hjem 200 meter

Mozart tjente gode penger på å spille for Wiens mest velstående borgere.

POLIFOTO/CORBIS

FAMILIENS SISTE HJEM

Adresse: Rauhensteingasse 8

Mozart døde fattig

Den 30. september 1790 flyttet Mozart nok en gang – denne gangen til en romslig leilighet et steinkast fra Den tyske ordens hus.

De siste par årene hadde vært harde for familien. Constances helse skrantet, og økonomien var ekstremt dårlig. Mozart hadde trappet ned konsertaktiviteten, bare fått noen få bestillinger, og hadde sett seg nødt til å låne penger av sine losjebrødre. Dessuten antyder historiske dokumenter at han tapte store summer på hasardspill.

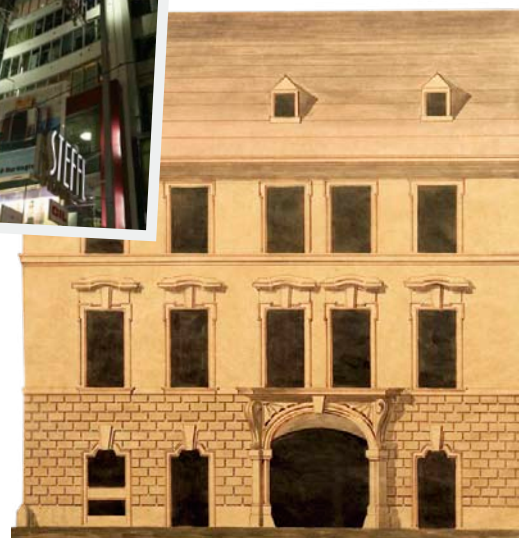
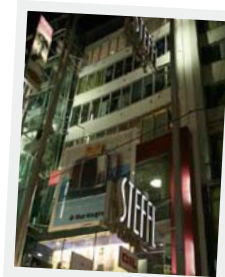
Situasjonen så nå ut til å komme seg. På få uker skrev han høsten 1791 suksess-

operaen «Titus», og i september hadde «Tryllefløyten» premiere. Den ble umiddelbart en klassiker.

Men Mozarts tid var i ferd med å renne ut. I november dirigerte han uroppførelsen av en kantate til frimurerordenen, og det ble hans siste opptreden. Han var blitt syk under en reise til Praha i august, og tilstanden forverret seg raskt. Natten til 5. desember døde den 35 år gamle stjernen. Enken ble sittende igjen med en gjeld tilsvarende omtrent 900 000 kroner i dag.

Stormagasinet Steffi holder i dag til på adressen der Mozarts siste hjem lå.

EBBE RASCH

Familien bodde i en fireroms leilighet i denne bygningen, som ble revet i 1847.

POLIFOTO/CORBIS

Neste stopp Michaelerkirche 500 meter

MICHAELERKIRCHE

Adresse: Michaelerplatz • www.michaelerkirche.at

Uferdig rekviem er skrevet av elev

De siste ukene han levde arbeidet Mozart på høygir. I juli 1791 var han blitt kontaktet av en mellommann som bestilte et rekviem – sørge-musikk for en avdød – til en anonym kunde. Det ventet en klekkelig bonus når komposisjonen var ferdig, og den gjeldstyngede og stadig svakere Mozart gjorde alt han kunne for å gjøre arbeidet ferdig. Men han hadde store smerter, og etter hvert svulmet kroppen hans så mye opp at han ikke lenger kunne føre pennen selv.

Ifølge konen Constanze hadde Mozart en fornemmelse av at verket ville bli hans eget rekviem. Med utsikten til snart å bli

en fattig enke lot hun ektemannen arbeide på bestillingen helt frem til 4. desember – kvelden før han døde.

Kunden viste seg å være greve Franz von Walsegg, som ville late som han hadde komponert verket til sin avdøde kone selv. Et uferdig verk var ikke mye verdt, så uten å melde Mozarts død til greven lot Constanze mannens elev, Süßmayr, gjøre arbeidet ferdig. Constanze hevdet siden at Mozart hadde gitt Süßmayr nøye instruksjoner, men kanskje har ønsket hennes om at rekviemet skulle gå over i historien som et Mozart-verk fått henne til å fikse litt på sannheten.

Verket ble urfremført i Michaelerkerche.

EBBE RASCH

GRIFENHOR

Mozart skrev på rekviemet sitt til det siste, men rakk ikke å få det ferdig.

Den 10. desember 1791 – fem dager etter Mozarts død – ble verket ur-fremført under en minnehøytidelighet i Michaelerkerche.

Neste stopp Mozartminnesmerket 1 km

MOZARTMINNESMERKET

Adresse: Burggarten, Burgring 1

Drepte rivalen ham?

Mozartminnesmerket i Burggarten ble laget i 1896 av Viktor Tilgner.

Da nyheten om komponistens død spredte seg, var wienere og musikkelskere i hele Europa i sorg. Familielegen slo fast at dødsårsaken var et alvorlig tilfelle av infeksjonssykdommen militærtuberkulose, men selv mente Mozart at han var blitt forgiftet, og morderen skulle angivelig være hans rival, komponisten Salieri. Moderne analyser tyder på at det var en streptokokkinfeksjon.

Neste stopp Haus der Musik 900 meter

JOSEPH WILIBROD MAHLER

På dødsleiet påsto Salieri at han hadde forgiftet Mozart.

HAUS DER MUSIK

Adresse: Seilerstätte 30 • www.hausdermusik.com

Mozarts geni er uovertruffent

Selv om han døde bare 35 år gammel, rakk Wolfgang Amadeus Mozart å skrive omtrent 50 symfonier, 23 klaverkonserter, over 20 operaer og hundrevis av andre komposisjoner. Musikkgeniet kunne komponere musikken raskere enn han kunne skrive notene ned på papiret, og hans samlede verker fyller 170 cd-er. Til sammenligning skrev en annen av de store wienerklassiske komponistene, tyskeren Ludwig van Beethoven, bare ni symfonier, fem klaverkonserter, en opera

og en del kammermusikk for mindre besetning.

Det mest bemerkelsesverdige er imidlertid ikke mengden, men kvaliteten på musikken hans. Allerede i samtiden var Mozart en særdeles vel ansett komponist, og de populære verkene hans ble stadig oppført i alle de fremste konserthusene i Europa. Den 14 år yngre Beethoven var sterkt inspirert av Mozart, og Haydn – et av Mozarts største forbilder – sa etter Mozarts død at verden ikke kom til å få se et musikalsk geni av samme kaliber på hundre år.

Mozart behersket stort sett alle musikalske sjangre til perfektjon: fra kirkemusikk til ren underholdning og fra klaversonater til kjempemessige orkesterverker. Samtidig gjenskapte han flere sjangre, og var stilskapende i flere generasjoner etter sin død.

Det kanskje mest bemerkelsesverdige er at musikken hans både oppføres og spilles inn den dag i dag. I Wien er arven etter ham stadig levende, og interesserte kan få et innblikk i hans virke på byens ypperlige musikkmuseum, Haus der Musik, som har et eget Mozart-rom.

Mozart skrev mer enn 600 musikkstykker.

PIETRO ANTONIO LORENZONI

Ekstratur!

Schloss Schönbrunn

Mozart besøkte første gang Wien da han var bare seks år gammel. Vidunderbarnet var på en større europaturné med faren og søsteren, og i Wien ble de invitert til å spille for keiserinne Maria Teresia på slottet Schönbrunn. Keiserinnen var særdeles fascinert av den unge pianisten, som blant annet imponerte ved å spille med klaviaturet dekket med en duk.

I 1786, da Mozart hadde flyttet til Wien, sto han overfor sin konkurrent, Salieri, i slottets oransjeri. Keiser Josef 2. hadde latt de to komponistene utfordre hverandre i en musikalsk konkurranse, og Salieri –

keiserens egen kapellmester – vant.

Adresse: Schönbrunner Schloßstrasse 47-49
• **www.schoenbrunn.at**
• **U-Bahn-linje U4 til Station S schönbrunn – gå 400 meter.**

EBBE RASCH

Det vakre slottet var sommerresidens for den østerrikske keiserfamilien, og er i dag en populær turistattraksjon.

Ekstratur!

St. Marx-kirkegården

Etter en seremoni i Stephansdomen ble Mozart gravlagt i en anonym grav på en kirkegård i utkanten av byen 7. desember 1791 – kanskje i samme grav som flere andre avdøde. Ingen vet nøyaktig hvor han ligger. I 1859 fikk kirkegården et lite Mozart-monument. Det ble senere flyttet, og i dag markerer en engel og en knekt søyle omtrent det stedet der den store komponisten ble stedt til hvile.

Adresse: Leberstrasse 6-8
• **Trikk nummer 71 til holdeplassen Sankt Marx – gå omtrent 600 meter.**

EBBE RASCH

En graver bygde det be-skjedne monumentet av stein fra gamle graver.

